Projectplan Groengas Wijnjewoude

Voortgangsrapportage over Plan van Aanpak, april 2024

Voortgang november 2021 in blauw

Voortgang juli 2022 in groen

Voortgang juni 2023 in oranje

Voortgang april 2024 in paars.

Tip voor de lezer: als u kennis wilt nemen van de recente ontwikkelingen tot april 2024, hoeft alleen het paarse gedeelte te lezen. De andere kleuren geven u inzicht in het proces van de jaren daarvoor.

Vooraf

In het Plan van Aanpak Groengas Wijnjewoude heeft WEN de volgende doelstelling geformuleerd:
De doelstelling van het plan is om door monovergisting van de mest van melkveehouders uit het landelijk gebied rondom Wijnjewoude 1 miljoen m³ groengas te produceren in een installatie die voldoet aan alle voorwaarden om overlast voor omwonenden te voorkomen.

Deze doelstelling is uitgewerkt in 5 subdoelstellingen.
Hierna wordt op basis van deze vijf subdoelstellingen gerapporteerd over de voortgang van het project.

Subdoelstelling 1 voldoende boeren

Voldoende deelnemende boeren werven die samen 70.000 m³ mest leveren om 1 miljoen m³ groengas te produceren.

Voortgang november 2021
In totaal hebben 16 boeren een intentieverklaring getekend en aansluitend hebben 2 boeren mondeling hun intentie uitgesproken. Dat brengt het totaal op 18.
Voor de doelstelling van 1 miljoen m3 groengas zijn naar verwachting 26 bedrijven nodig.
Er moeten dus nog ongeveer 8 bedrijven worden geworven.

Omdat er nog geen zicht is op het moment waarop de mestlevering aan de vergister kan worden gestart zijn er nog geen nieuwe bedrijven geworven.

In overleg met de vertegenwoordigers van de boeren is een lijst op gesteld met bedrijven die in aanmerking komen om te worden benaderd en waarvan kan worden verwacht dat zij in principe wel zullen willen meewerken.

Op deze lijst staan 16 bedrijven; ruimschoots voldoende om de nog noodzakelijke 8 te werven.
De werving zal starten zodra er zicht is op een passende SDE++.

Voortgang juli 2022
De werving van nieuwe boeren is nog niet gestart, omdat nog niet bekend is wanneer naar verwachting met de mestlevering kan worden begonnen.

Voortgang juni 2023
Van de oorspronkelijk lijst is één boer afgevallen. Hij was de grootste boer op de lijst met zoveel koeien dat hij op eigen bedrijf biogas gaat produceren voor een WKK installatie waar mee stroom en warm water wordt geproduceerd. Het bedrijf is te klein om op eigen erf groengas te produceren. Mest komt dus niet beschikbaar voor groengas productie.

Inmiddels is de werving van de boeren voor ons project afgerond. In totaal hebben 24 veehouders in een individueel gesprek verklaard zich aan te sluiten bij het project. Samen produceren zij de noodzakelijke 70.000 m3 mest.

Voortgang april 2024
De boeren blijven enthousiast en willen graag van start met het produceren van groen gas. Er is inmiddels een wachtlijst met veehouders, die graag willen participeren.

Subdoelstelling 2 Draagvlak inwoners

Maximaal draagvlak verwerven onder de inwoners van Wijnjewoude voor de productie van groengas.

Voortgang november 2021
Op 1 september 2021 heeft WEN een klankbordbijeenkomst georganiseerd waaraan werd deelgenomen door vertegenwoordigers van Plaatselijk Belang en 9 buurtverenigingen. In deze bijeenkomst is het totale PAW-pakket aan de orde gesteld.
WEN werd opgeroepen door te gaan met de plannen die voortvloeien uit de Proeftuin Aardgasvrije Wijken.
In die bijeenkomst werden door twee aanwezigen kritische vragen gesteld over te verwachten overlast voor omwonenden van de mestvergister. Daarvoor wordt in deze voortgangsrapportage verwezen naar de Subdoelstelling Draagvlak omwonenden.

Voortgang juli 2022
De werkgroep Leefbaarheid 2 heeft op 18 mei in De Swingel een bijeenkomst belegd voor inwoners over de groengas productie. Daarbij werd uitgegaan van de doelstelling van WEN om door besparing op gas en productie van groengas uit rundveemest aardgasvrij te worden. Afgezien van een aantal aanwezigen van de actiegroep Klein Groningen Westkant werd die doelstelling niet bestreden.
Het advies van de werkgroep Leefbaarheid 2 om nu onderzoek te doen naar de mogelijkheden om groengas te produceren op de voormalige RWZI-locatie zonder overlast voor de omwonenden is door het bestuur van WEN overgenomen.

Voortgang april 2024
In het vorige verslag beschreven we al de excursie naar de monovergister van familie Stokman in Koudum met 44 personen. Deelnemers zijn van mening dat zij hiermee een goed beeld hebben gekregen en de reacties zijn overwegend positief. Verder zijn de inwoners via de Ban meegenomen in ontwikkelingen. Ook in de pers komt steeds meer aandacht voor het feit dat het Wijnjewoudster model naast de voordelen van groen gas productie ook de stikstofuitstoot in de melkveehouderij met de helft kan terugdringen.

Los van deze bestuurlijke steun is draagvlak in het dorp voor het WEN-bestuur uiteraard het belangrijkste en werkgroep Leefbaarheid 2 speelt daarbij een essentiële rol.
Werkgroep Leefbaarheid 2 heeft haar eindrapport aan de gemeente gepresenteerd op 21 maart 2024, nadat eerst de inwoners van het dorp op een bijeenkomst in de Swingel waren geïnformeerd.
Voor de verantwoording van de werkgroep aan het dorp verwijzen we naar ***hun artikel gepubliceerd in de Bân van april 2024*** .
De Eindrapportage Werkgroep Leefbaarheid 2 is te lezen via deze ***link***.

Subdoelstelling 3 Draagvlak omwonenden

Maximaal draagvlak verwerven voor groengas productie op de beoogde locatie RWZI of een locatie waar de vestigingsvoorwaarden beter zijn.

Voortgang november 2021

Voor het verwerven van draagvlak onder omwonenden neemt WEN deel aan de werkgroep Leefbaarheid 2, die op initiatief van de Gemeente is ingesteld.
De Gemeente heeft alle buurtverenigingen van de buurten waar eventueel een vergister zou kunnen komen uitgenodigd met een delegatie deel te nemen aan de werkgroep Leefbaarheid 2. De aanmelding diende te worden gericht aan Arjen Bosch van KNHM die door de Gemeente is gevraagd als onafhankelijk voorzitter van Leefbaarheid 2 op te treden.
Het resultaat is dat zich 4 personen hebben aangemeld voor de werkgroep. Deze 4 personen hebben verklaard als geïnteresseerde zitting te nemen in de werkgroep en niet als vertegenwoordiger van een buurt. Daarnaast maken 3 vertegenwoordigers van WEN deel uit van de werkgroep. De leden van de werkgroep zetten zich in om de gevolgen van de groengas productie voor omwonenden te onderzoeken.
Voorzitter Arjen Bosch heeft contact gehad met de verschillende buurtverenigingen, waaruit is gebleken dat de buurtverenigingen inderdaad geen rechtstreekse vertegenwoordigers afvaardigen naar de werkgroep. De buurtverenigingen zullen ook geen oordeel geven over de resultaten van Leefbaarheid 2, maar zijn wel bereid bijeenkomsten voor de inwoners van hun buurt te organiseren waarop Arjen Bosch de resultaten van Leefbaarheid 2 kan presenteren.

De werkgroep is drie maal bijeen geweest. Er zijn inmiddels twee lijsten opgesteld.
Een lijst met negen variabele productie methoden variërend van op elk boerenerf een vergister tot één centrale vergister.
En een lijst met alle mogelijke onderwerpen die overlast voor de omwonenden zouden kunnen veroorzaken.
Beide lijsten zullen half november met deskundigen van Arcadis worden besproken om te bepalen welke nadere onderzoeken nodig zijn.

Voortgang juli 2022

De werkgroep Leefbaarheid 2 heeft op 17 mei in de Driehoek een bijeenkomst belegd voor bewoners van buurten waar mogelijk een vergister zou kunnen komen. Op die bijeenkomst werd de stand van zaken besproken.
Daarbij werd aangesloten bij de resultaten van de Werkgroep Leefbaarheid 1 die in september 2020 rapporteerde over 9 mogelijke overlast punten. Deze punten waren : geur, geluid, licht, verkeersbewegingen, gezondheid, landschap/uitzicht en waarde onroerend goed.
De conclusie in 2020 was dat de punten geur, licht, gezondheid, landschap en waarde onroerend goed oplosbaar lijken, maar het hangt wel van de locatie af.
De belangrijkste aanbeveling was daarom: Kijk breder dan alleen Klein Groningen en onderzoek de

meest haalbare variant op overlast, te beginnen met verkeer en geluid.
De werkgroep Leefbaarheid 2 is daarmee aan de slag gegaan en heeft 9 bedrijfsmodellen met verschillende locaties onderzocht.
Op 17 mei 2022 rapporteerde Leefbaarheid 2 dat centrale mono mestvergisting op de voormalige RWZI de meest haalbare optie lijkt. Daarom zal voor die locatie worden onderzocht of groengas productie zonder overlast voor de buurt mogelijk is. De focus zal daarbij liggen op geluid en verkeer.
De resultaten van dat onderzoek worden aan het eind van dit jaar verwacht.
Op de bijeenkomst van 17 mei j.l. bleek overigens ook dat meerdere buurtbewoners geen behoefte hebben aan onderzoek naar de mogelijke overlast. Ook als er geen overlast blijkt te zijn willen zij geen groengas productie op de oude RWZI.
Hiermee is er wel een dilemma ontstaan rond de voorwaarde van de gemeente om voor draagvlak te zorgen bij de omwonenden. WEN heeft dit steeds verbonden met produceren van groengas zonder overlast. Een deel van de omwonenden wil geen groengas productie, maar pleiten daarom voor andere opties, genoemd zijn all-electric, geo-thermie, waterstof.

Voortgang juni 2023

De werkgroep Leefbaarheid 2 is ingesteld op initiatief van de Gemeente Opsterland en daarom bracht de werkgroep op 22 oktober 2022 verslag uit aan wethouder Durksz. De basis van het overleg was de presentatie die Leefbaarheid 2 in mei aan de buurtbewoners had uitgebracht.
De wethouder zegde toe bereid te zijn tot een vervolg overleg als de werkgroep dat nodig acht.
De werkgroep Leefbaarheid 2 heeft op 3 april een overleg georganiseerd met het bedrijf dat bezig is om voor WEN het aanvragen van de Omgevingsvergunning voor de groengasproductie op de voormalige RWZI voor te bereiden. Voor de omgevingsvergunning moeten verschillende externe rapporten bij de vergunningverlener worden aangeleverd, waarin ook vrijwel alle onderwerpen aan de orde komen die de werkgroep Leefbaarheid belangrijk vindt voor de buurt. Afgesproken is dat de concept rapporten met de Werkgroep Leefbaarheid zullen worden besproken. In het voortraject zal er ook contact zijn met de deskundigen van ingenieursbureau Arcadis, die de werkgroep Leefbaarheid zullen bijstaan bij de oordeelsvorming.

De werkgroep zal controlereen of er voldoende aandacht wordt besteed aan eventuele overlast voor omwonenden.

De werkgroep Leefbaarheid organiseerde op 21 en 22 april 2 excursies naar melkveehouder Stokman in Koudum, waar groengas wordt geproduceerd uit de mest van het eigen bedrijf en van 2 bedrijven in de buurt. Bedrijf Stokman ligt ook nabij een woonwijk in Koudum en daarom was ook een vertegenwoordiger uit die buurt uitgenodigd om de ervaringen te delen. Hij vertelde dat de buurt geen overlast ervaart van de groengasproductie en eigenlijk wel trots is dat hun buurman groengas produceert.
Bij de bezichtiging van de vergister en de groengas installatie viel er één punt op dat mogelijk overlast zouden kunnen geven en dat is geluid. Dat bleek ook bij een eerder werkbezoek van de werkgroep Leefbaarheid aan Stokman. De toen aanwezige deskundige van Arcadis constateerde echter dat daar makkelijk maatregelen tegen te nemen zijn. De één op één vergelijking gaat echter niet op, omdat de installatie in Wijnjewoude vijf keer zo veel mest gaat verwerken.
In totaal namen 44 inwoners deel aan de excursie. Daarbij waren ook omwonenden van de RWZI. De excursies droegen bij aan een goede oordeelsvorming over de productie van groengas.

Voortgang april 2024

In verband met zorgen over leefbaarheid en betrokkenheid van de buurt bij werkgroep Leefbaarheid 2 vraagt Klein Groningen in een brief aan WEN om alle onderzoeken te staken. Na de ALV op 23 februari 2023 start bestuurlijk overleg tussen WEN en Klein Groningen. In de zomer trekt Klein Groningen zich abrupt uit het overleg terug. Ondertussen werkte de Werkgroep Leefbaarheid, met daarin mensen uit de directe omgeving en Klein Groningen, gestaag door.

Subdoelstelling 4 Passende omgevingsvergunning

Het realiseren van een omgevingsvergunning die voldoet aan alle voorwaarden van de overheid.

Voortgang november 2021

Het aanvragen van een omgevingsvergunning bij de FUMO kan pas beginnen als er duidelijkheid is over de locatie voor de groengas productie. FUMO beoordeelt geen locaties waarvoor geen definitief besluit tot vestiging is genomen.
WEN wacht daarom op de resultaten van de discussie over de locaties in de werkgroep Leefbaarheid, alvorens een omgevingsvergunning aan te vragen. WEN streeft er naar om in de loop van het voorjaar te beginnen met het aanvragen van een omgevingsvergunning voor welke locatie dan ook , omdat voor het aanvragen van de SDE ++ in 2023 de omgevingsvergunning in het voorjaar van 2023 verleend moet zijn.

Voortgang juli 2022

WEN sluit aan bij de opvatting van de werkgroep Leefbaarheid 2 om voor mono mestvergisting op de oude RWZI te onderzoeken of daar groengas productie mogelijk is zonder overlast. De Werkgroep Leefbaarheid 2 legt daarbij de focus op geluid en verkeer. Daarom geeft WEN in juli 2022 opdracht aan een extern bureau om voor groengas productie op de oude RWZ rapporten over geluid en verkeer op te stellen overeenkomstig de eisen van de FUMO. Die rapporten zullen aan de werkgroep Leefbaarheid 2 en haar externe adviseurs worden voorgelegd. Zo nodig zal WEN aanvullend onderzoek faciliteren.

Voortgang juni 2023

De voorbereidingen voor het aanvragen van de Omgevingsvergunning zijn gestart. Verwacht wordt dat dit traject een jaar zal duren. Uit de eerste verkenning blijkt dat een passende omgevingsvergunning voor groengas productie op de voormalige RWZI haalbaar lijkt.

Voortgang april 2024

Nadat het definitieve ontwerp van de installatie was voorzien van een positief advies van de Werkgroep Leefbaarheid, kon de aanvraag voor de omgevingsvergunning worden afgerond. De laatste verbeteringen worden nu aangebracht en de indiening zal naar verwachting voor 1 mei 2024 plaats vinden.

Subdoelstelling 5 Passende SDE

Het realiseren van een SDE subsidie die passend is voor het model Wijnjewoude, zodat dit ook elders veelvuldig kan worden toegepast.

Voortgang november 2021

Voor een rendabele groengasproductie volgens het bedrijfsmodel Wijnjewoude is een SDE++ subsidie nodig die ligt op het niveau van de huidige SDE++ voor individuele veehouders.
De huidige SDE++ regeling biedt die ruimte niet. WEN steekt veel energie in de lobby voor een passende SDE++ subsidie voor het bedrijfsmodel Wijnjewoude. In dit lobbyproces houdt WEN zoveel mogelijk ijzers in het vuur. Er is hierover veelvuldig contact met onder andere

- *Rijksdienst voor Ondernemend Nederland*
- *Ministerie van Economische Zaken en Klimaat*
- *Planbureau voor de Leefomgeving*
- *Tweede Kamerleden*
- *Eerste Kamerleden*
- *Gedeputeerde Staten Provincie Fryslân*
- *Provinciale Staten Provincie Fryslân*
- *Provincie Overijssel*

- *Biogas Branche Organisatie.*
- *Land- en Tuinbouw Organisatie LTO,*
- *Publiek Private Samenwerking Landbouw en Energie*
- *Friesland Campina*
- *Energie Beheer Nederland*
- *New Energy Coalition*
- *2bcm Alliantie*

Er is veel steun voor het model Wijnjewoude. Vooralsnog heeft dat nog niet geresulteerd in aangepaste regelgeving.

WEN hoopt op een gezamenlijk initiatief van de Provincies en alle gemeenten die groengas opnemen in hun warmtevisie, maar nog geen bron voor dat groengas beschikbaar hebben.
Die politieke druk is nodig om met en passende SDE de grote groengas voorraad in Nederland beschikbaar te maken.

Voortgang juli 2022
De roep om groengas wordt sterker, met name bij de overheid. [1]

Eurocommissaris Timmermans:
- *oorspronkelijke doel van 17 miljard m3 biogas in 2030 is verdubbeld vaan 35 miljoen m3*

Minister Jetten in overleg met Vaste Kamercommissie:
- *We zetten in op een enorme opschaling van de groengas productie*
- *Stoffer en anderen vroegen mij om de SDE++ aan te passen met een categorie voor boeren die coöperatief groen gas willen realiseren. Ik sta daar zeer positief tegenover.*

Gedeputeerde Poepjes in rapport:
- *Groen gas is de essentiële schakel voor betaalbare warmtetransitie voor Friese burgers.*
- *Potentie: Groen gas uit monomestvergisting kan met een hybride warmtepomp 94% van de gebouwde omgeving in Fryslân van warmte voorzien.*

Gemeente Opsterland in Warmte Transitie Visie
- *Overgrote deel van bebouwde omgeving van aardgas af door hybride warmtepomp en hernieuwbaar gas*

Gemeente Opsterland in coalitie akkoord
- *Wij zijn ook voorstander van groen gas, mits dit wordt geproduceerd via monomestvergisting.*

WEN gebruikt die roep om groengas voor de lobby bij RVO, PBL, EZK en LNV om per 2023 in de SDE++ een categorie op te nemen voor Coöperatieve, Lokale, Centrale, Circulaire Monomestvergisting HG (bedrijfsmodel Wijnjewoude)
Het resultaat is dat RVO een pleit nota gaat opstellen voor EZK om per 2023 in de SDE++ een categorie op te nemen voor coöperatieve, lokale, centrale, circulaire monomestvergisting HG
Het besluit van EZK wordt verwacht in november 2022.

Voortgang juni 2023
De lobby voor een passende SDE voor Coöperatieve, Lokale, Centrale, Circulaire Monomestvergisting HG (bedrijfsmodel Wijnjewoude) duurt voort. Het ministerie van EZK steunt de poging van WEN om het bedrijfsmodel Wijnjewoude specifiek in de SDE++ regeling op te nemen. Toch worden er weinig vorderingen gemaakt.
Aan de andere kant is de SDE bijdrage voor een installatie zoals Wijnjewoude fors verhoogd naar rond € 1,40/m3 gas. Dit is inclusief de opbrengst van de GVO's.
Er wordt onderzocht of een sluitende businesscase op basis van deze SDE mogelijk is .

[1] *Ondanks de in september 2021 aangenomen tweede kamer motie over het uitsluiten van mestvergisting voor SDE.*

Voortgang april 2024

Het in het vorige verslag vermelde bedrag van € 1.40 bleek te berusten op de rekenfout van het ministerie. Algemeen wordt ingezien, dat het ook voor de gemiddelde veehouderijbedrijven mogelijk gemaakt moet worden groen gas te produceren. Daarom is een nieuwe categorie ingevoerd voor bedrijven van gemiddeld 175 koeien. De SDE++ bijdrage voor hen is € 2.18. Ons model (CLCM) staat wel op de groslijst van PBL en ministerie van EZK. Er zijn verschillenden partijen actief om voor het jaar 2025 een passende SDE++ voor Groengas Wijnjewoude te realiseren. En daarmee zou CLCM ook financieel geborgd zijn.

Financieel

De cijfers zijn vermeld bij het onderwerp Begroting WEN en zijn inmiddels door de gemeente goedgekeurd.

Voortgang november 2021

Door het wachten op de resultaten van de Werkgroep Leefbaarheid 2 en het nog ontbreken van een passende SDE is er vertraging opgetreden. De in 2021 begrote uitgaven zijn niet verricht. Deze bedragen worden toegevoegd aan de begroting 2022, zodat dan een inhaalslag kan worden gemaakt.

Voortgang juli 2022

Door het ontbreken van een passende SDE kan er nog geen inhaalslag worden gemaakt.

Wel zullen in de komende maanden opdrachten worden verstrekt ten laste van de posten "Rapporten vergunningen", Onderzoekkosten overlast/vergunningen" en "Werkgroep Leefbaarheid". De totale kosten van deze opdrachten ten laste van 2022 zijn nog niet bekend, maar zullen lager zijn dan de voor 2021 begrote kosten.

Voortgang juni 2023

Door de vertraging bij de realisatie wordt de begroting verlengd tot de jaren 2023 en 2024.
In het najaar van 2022 is een flinke sprong voorwaarts gemaakt, doordat het plan van WEN is gepromoveerd tot het provinciale plan de Friese Drieslag. Dit is gebeurd op initiatief van de Bestuurlijke Klankbordgroep WEN, waarin zijn vertegenwoordigd Provincie Fryslân, Gemeente Opsterland, LTO, Gasunie en Liander.
De Klankbordgroep onder voorzitterschap van gedeputeerde Poepjes concludeerde dat het plan van WEN een belangrijke basis kan zijn voor de Friese aanpak van de stikstofcrisis.
De kern van de Friese Drieslag is dat de melkveehouders de mest dagvers afleveren aan een mono mestvergister.
Het biogas uit de vergister kan naar een groengas opwerker gaan op hetzelfde terrein, via een gasleiding worden getransporteerd naar een groengas opwerker op afstand of rechtstreeks naar nabijgelegen industrie.

Op deze wijze levert de Friese melkveehouderij een bijdrage aan de oplossing van

- *de stikstof crisis door een vermindering van de stikstof uitstoot op het melkveebedrijf met 45%*
- *de klimaat crisis door een vermindering van de emissie van broeikasgas uit de stal met 85%*
- *de energie crisis door de productie van groengas voor verwarming van de Friese gebouwen*
- *de landbouw crisis door verbetering van het perspectief voor de melkveehouderij.*
- *verbetering van de biodiversiteit van de bodem door uitrijden digestaat in plaats van drijfmest*
- *vergroening Friese industrie*

In dit door de Provincie Fryslân omarmde rapport De Friese Drieslag is een en ander nader uitgewerkt. In dit rapport ligt de focus op het bedrijfsmodel Wijnjewoude waarbij de dagverse mest plaatselijk op een centrale locatie wordt vergist. Wijnjewoude kiest hiervoor omdat dan alle melkveebedrijven, groot en klein, mee kunnen doen.

Het bedrijfsmodel Wijnjewoude, zoals uitgewerkt in de Friese Drieslag is een belangrijk pilot project voor Friesland en voor Nederland.

De Provincie Friesland heeft een startsubsidie verstrekt van € 190.000 voor 2023 en 2024.

Het perspectief voor groengas productie op de voormalige RWZI wordt hierdoor aanmerkelijk vergroot, maar de omvang blijft beperkt tot 70.000 m3 mest.
Daarom worden de voorbereidingen voor groengas productie op de voormalige RWZI onverminderd voortgezet.

Voortgang april 2024

In 2023 is met betrekking tot groen gas ruim binnen de begroting gewerkt. De subsidie van de provincie voor de Friese Drieslag was daarbij van grote betekenis. En ook de activiteiten 2024 kunnen binnen budget uitgevoerd worden, als de aanvraag voor de Leader subsidie, gehonoreerd wordt. Mocht dat onverhoopt niet gebeuren, dan zal er nog meer ingezet worden op werkzaamheden van vrijwilligers.